

bijlage

Overwegingen bij Wnb-
vergunning
Ensisvisserij 2019-2023

Datum 10-01-2019

Bijlage nummer 1
Horend bij kenmerk DGNVLG-NB / 18316616
Datum 10-01-2019
Contactpersoon

Inhoud

OVERWEGINGEN	2
1 ONDERWERP AANVRAAG	2
2 PROCEDURE	3
3 WETTELIJK KADER	3
3.1 Relevante artikelen Wet natuurbescherming	3
3.2 Bevoegdheid	3
3.3 Vergunningplicht	3
3.4 De beoordeling van projecten en andere handelingen	4
3.5 Beleid en Beheer	6
4 INHOUDELIJKE BEOORDELING	11
4.1 Afbakening	11
4.2 Mogelijke effecten en mitigatie	13
4.2.1 Typen gevolgen	13
4.2.2 Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone, Voordelta, Vlake van de Raan, Westerschelde en Saeftinghe	13
4.2.3 Overige effecten op Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe	14
4.2.4 Stikstofdepositie	15
4.2.5 Cumulatie	16
5 CONCLUSIE VERGUNNINGVERLENING	18

OVERWEGINGEN

1 ONDERWERP AANVRAAG

Vergunning op basis van artikel 2.7 van de Wet natuurbescherming voor de vangst van totaal 8.800 ton vers gewicht mesheften (*Ensis directus*) per jaar van 2019 tot en met 2023;

waarvan:

- maximaal 8.000 ton vers gewicht mesheften per jaar in Natura 2000-gebied Noordzeekustzone;
- maximaal 5.500 ton vers gewicht mesheften per jaar in Natura 2000-gebied Voordelta;
- maximaal 1.600 ton vers gewicht mesheften per jaar in Natura 2000-gebied Vlake van de Raan;
- 800 ton vers gewicht mesheften per jaar in Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe (deelgebied Westerscheldemonding).

De aanvraag heeft uitsluitend betrekking op de voor Ensisvisserij (tijdelijk of permanent) opengestelde gebieden. Gebieden die op basis van vigerende toegangsbeperkende besluiten of andere regelgeving zijn gesloten voor Ensisvisserij zijn uitgesloten van de aanvraag en maken ook geen deel uit van de passende beoordeling.

De vergunningaanvraag betreft volgende vaartuigen:

- KG 8 (Seafarm BV);
- HA 36 (Meromar Shipping BV);
- YE243 (Lenger Seafoods BV);
- YE 118 (Blok Poleij Schepen BV).

Termijn vergunning: **1 januari 2019 tot en met 31 december 2023.**

De aangevraagde activiteit kan tot mogelijke effecten leiden op de beschermde natuurwaarden van de Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone (N2K007); Voordelta (N2K113); Vlake van de Raan (N2K163); en Westerschelde & Saeftinghe (N2K122).

Voor een uitgebreidere beschrijving van de voorgenomen activiteit wordt korthedshalve verwezen naar de passende beoordeling bij de aanvraag.¹

2 PROCEDURE

Op 21 november 2018 ontving ik uw aanvraag. Bij brief van 27 november 2018 (kenmerk: DGNVLG-NB/18297146) heb ik de ontvangst van uw aanvraag bevestigd. Bij emails van 9 december 2018 en van 27 december 2018 heb ik aanvullingen ontvangen.

3 WETTELIJK KADER

3.1 Relevante artikelen Wet natuurbescherming

In relatie tot de betrokken Natura 2000-gebieden zijn in deze relevant de artikelen 2.7, lid 2, jo 1.3, lid 5 van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) en 2.8, lid 1, van de Wnb, artikel 2.7, lid 1, sub b, Besluit natuurbescherming (hierna: het Bnb).

De exacte wetsteksten zijn te raadplegen op www.overheid.nl onder 'wet- en regelgeving'.

3.2 Bevoegdheid

De voorgenomen activiteit valt onder artikel 1.3, lid f, sub 1, van het Bnb, luidend: uitoefening van de volgende vormen van visserij:
1° niet-handmatige schaal- en schelpdiervisserij, met inbegrip van het invangen van schelpdierenzaad en van schelpdiercultures en het uitzetten van schelpdieren.

3.3 Vergunningplicht

De aangevraagde activiteit kan mogelijk de kwaliteit doen verslechteren van of een significant verstorend effect hebben op de in hoofdstuk 4 genoemde beschermde natuurwaarden.

Eerdere beoordeling

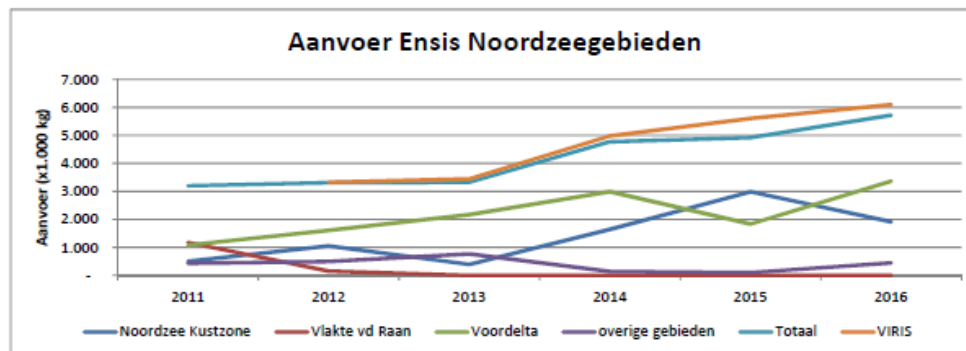
Een deel van de voorgenomen activiteit is eerder beoordeeld in het kader van de

¹ Keus. B, Agonus Fisheries Consultancy (november 2018, met aanvullingen op 26 december 2018). Passende beoordeling Ensisvisserij Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone, Voordelta, Vlake van de Raan en Westerschelde. In opdracht van CPO Nederlandse Vissersbond.

Nb-wet 1998 voor de Noordzeekustzone, Voordelta en Vlakte van de Raan en daaraanvolgend onder voorschriften en beperkingen vergund.

Voor de Ensisvisserij in de periode 2019-2023 is gezien de vergunningaanvraag een nieuwe passende beoordeling (PB) gemaakt om de volgende redenen:

- de maximaal op te vissen hoeveelheid Ensis (totaal en per N2000-gebied) zou hoger worden want het visgebied zal worden uitgebreid met de monding van de Westerschelde.
- De ontwikkelingen (zie grafiek Aanvoer Ensis Noordzeegebieden) laten zien dat het moeilijk te voorspellen is hoe de visserij zich in de komende jaren over de verschillende gebieden zal verspreiden (zie grafiek).

Bron: VMS en VIRIS 1-05-2017

- In het kader van het Visplan 2018-2023 en een besluit namens de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2018 inzake een wijziging van voorwaarde 6 van de vigerende publiekrechtelijke vergunning voor de visserij op zwaardschedes en mesheften (kenmerk RVO-VIR /18204940) kan een vaartuig heden met meerdere viskorren vissen. Maar dan zijn er ook meer visvergunningen per vaartuig nodig. In de PB is ervan uitgegaan dat één vaartuig van deze mogelijkheid gebruik gaat maken.

3.4 De beoordeling van projecten en andere handelingen

3.4.1. Project met mogelijk significante gevolgen

De door u voorgenomen activiteit is een project in de zin van artikel 2.7, lid 2 van de Wnb dat, afzonderlijk of in cumulatie met andere plannen of projecten kan leiden tot significante gevolgen (gevaar) voor de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura-gebied. De door u voorgenomen activiteiten zijn te beschouwen als 1 project omdat zij onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

3.4.2. Passende beoordeling

Voor een project dat, afzonderlijk of in cumulatie, kan leiden tot significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen, kan alleen een vergunning verleend worden als een passende beoordeling (hierna: PB) gemaakt is door de aanvrager, rekening houdend met instandhoudingsdoelstellingen van het gebied. De bij de aanvraag gevoegde PB biedt de grondslag voor de (nadere) vaststelling van de aard en omvang van de gevolgen (mede gelet op de eventuele cumulatie van gevolgen) en de wijze waarop in mitigatie is voorzien. In de PB zijn de effecten getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen uit de aanwijzingsbesluiten betreffende Natura 2000 gebieden Noordzeekustzone, Voordelta, Vlake van de Raan en Westerschelde & Saefthinghe. Een PB is niet vereist wanneer sprake is van een project dat direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied. Een PB is evenmin vereist wanneer sprake is van de herhaling of voortzetting van een plan of project waarvoor al eerder een PB is gemaakt en wanneer een nieuwe PB geen nieuwe inzichten kan opleveren. Dit is beide niet aan de orde.

De gevraagde vergunning kan slechts verleend worden, indien ik mij ervan heb kunnen verzekeren dat de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebieden niet aangetast zullen worden. In het onderstaande volgt mijn beoordeling van de effectenanalyse zoals neergelegd in de PB.

3.5 Beleid en Beheer

Beleidsnota Noordzee 2016-2021

Tijdelijke afsluiting en permanente afsluiting van gebieden is erop gericht om voor vogels en zeehonden voldoende rust te bereiken in onder meer foerageergebieden, broedgebieden en broedkolonies. Deze gebieden dienen tevens tot bescherming van de bodem en de daar aanwezige soorten. In de Voordelta gelden bodembeschermingsmaatregelen die gekoppeld zijn aan de compensatieopgave voor de aanleg van Maasvlakte 2.²

Beleidsbesluit Schelpdiervisserij

In het Beleidsbesluit is, meer concreet, het beleid voor en maatregelen inzake de schelpdiervisserij in de periode 2005-2020 neergelegd. Specifiek ten aanzien van de Ensisvisserij wordt het volgende gesteld: "Strandschelpen (*Spisula*) en Mesheften (*Ensis*) zijn de belangrijkste schelpdiersoorten die in de Noordzeekustzone worden bevestigd. Het visgebied Noordzeekustzone betreft de visserijzone, globaal overeenkomend met het Nederlandse deel van de Noordzee. Hiervan uitgezonderd is het water ten westen van de Zuid Hollandse en Zeeuwse eilanden, te weten het Zeegat van Goeree, het Brouwershavensche Gat en de Oosterschelde ten westen van de Oosterscheldekering. Deze gebieden zijn namelijk aangewezen als kustwater, waarin de visserij op de voornoemde schelpdieren niet wordt toegestaan.³ Vooral nog zal uitsluitend de bedrijfsmatige visserij op de schelpdiersoorten *Spisula*, *Ensis*, kokkels en mosselen worden toegestaan in de Noordzeekustzone. [...] De vergunningaanvragen worden getoetst aan de Vogel- en Habitatrichtlijn, waarbij rekening wordt gehouden met mogelijke cumulatieve effecten".

Noordzeekustvisserijakkoord 2017 (VIBEG2)⁴

Het VIBEG-akkoord (Visserij in Beschermde Gebieden) regelt de visserij in de gebieden Vlakke van de Raan en Noordzeekustzone. Het VIBEG II akkoord vervangt het VIBEG Akkoord uit 2011. Het akkoord is geldig tot en met 2026. Van de ondertekende uitgangspunten noem ik de volgende:

² Gezamenlijke uitgave van Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Ministerie van Economische Zaken (december 2015). Beleidsnota Noordzee 2016-2021.

³ Er zijn inmiddels geen beleidsmatige bezwaren meer tegen het uitoefenen van de Ensisvisserij door de betrokken rechthebbenden in het als kustwater aangewezen deel van de Voordelta. De uitoefening van de betreffende visserij zal uiteraard dienen plaats te vinden overeenkomstig de Wet natuurbescherming en de voorwaarden zoals gesteld in de nog te verlenen vergunningen op grond van deze wet. (Naar aanleiding van Kamerbrief van 13 november 2009, Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 29675, nr. 87).

⁴ Tweede Kamer. Vergaderjaar 2016-2017. Bijlage bij Kamerstuk 32670 nr. 115. Gepubliceerd op 12 juni 2017.

"De visserijmaatregelen die worden ingezet voor het leveren van een bijdrage aan de realisatie van een ecologisch duurzame visserij in relatie tot de instandhoudingsdoelen, zijn gericht op het minimaliseren van bodemberoering en bijvangst en het voorkomen van verstoring van beschermde vogelsoorten; Het zoneren van gebieden een bijdrage kan leveren aan de realisatie genoemde instandhoudingsdoelstellingen."

Natura 2000 beheerplan Noordzeekustzone⁵

Mesheftenvisserij valt onder categorie 3 "Vergunningplichtige activiteiten die afzonderlijk vergunningplichtig blijven".

"De mesheftenvisserij heeft een klein effect op de kwaliteit van het habitatype 'permanent overstroomde zandbanken' door verstoring van de bodemstructuur en de structuur van soortensamenstelling en leeftijdsopbouw van de levensgemeenschappen. Het effect op de schelpdier-etende eenden wordt ingeschat als verwaarloosbaar. Dit is gebaseerd op de verwaarloosbare ruimtelijke overlap, de gerichte visserij op mesheften van de grootste klassen die ongeschikt zijn voor consumptie door zee-eenden en het niet dichter benaderen van groepen vogels dan 500 meter volgens de vergunningvoorschriften [..]."

Generieke visserijvoorwaarden Noordzeekustzone

Op mesheftenvisserij zijn de generieke voorwaarden 3 en 6 tot en met 11 van toepassing:

- "3. Indien rustende zeehonden aanwezig zijn, dient een zodanige afstand in acht te worden genomen dat zeehonden niet worden verstoord (een afstand van 1500 meter tot zeehonden is hiertoe voldoende). Mocht deze veilige afstand niet realiseerbaar zijn, omdat bijvoorbeeld de vaargeul langs een plaat onvoldoende breedte heeft, vaar in dat geval dan zo rustig mogelijk door, liefst aan de andere kant van de geul;
6. Indien vogelconcentraties aanwezig zijn, dient een zodanige afstand in acht te worden genomen, dat vogels niet worden verstoord (een afstand van minimaal 500 meter tot groepen vogels is hiertoe voldoende). Mocht deze veilige afstand niet realiseerbaar zijn, omdat bijvoorbeeld de vaargeul langs een plaat onvoldoende breedte heeft, vaar in dat geval dan zo rustig mogelijk door, liefst aan de andere kant van de geul;
7. Om verstoring te voorkomen dient in geval van visserij na zonsondergang uitsluitend de wettelijke verplichte en voor de visserij benodigde verlichting te worden gevoerd met een niet groter dan noodzakelijke sterkte;
8. Registratie en monitoring van het gebruik en in sommige gevallen ook de effecten daarvan, volgens het Monitoringplan bij dit beheerplan, onder andere

⁵ Ministerie van Infrastructuur en Milieu (juli 2016). Rijkswaterstaat Zee en Delta. Natura 2000-beheerplan Noordzeekustzone, periode 2016-2022.

methode, locatie, omvang/intensiteit, visvangsten, bijvangst en perioden;
9. Op de Noordzeekustzone is een regime van ruimte- en tijdzonering van toepassing: het TBB Noordzeekustzone (Vibeg-maatregelen,..);
10. Het is niet toegestaan om de gesloten gebieden (artikel 20 Nb-wet) voor de periode dat ze gesloten zijn, te bevaren, bevissen en te betreden;
11. Van opgetreden incidenten, waaronder verstaan worden alle gebeurtenissen waarbij onbedoeld schadelijke stoffen in het water komen dan wel anderszins schade aan de zee kan worden toegebracht, dient onverwijld melding te worden gedaan aan het bevoegd gezag Nb-wet, onder overlegging van alle relevante gegevens."

"Toetsingskader schelpdiervisserij (Spisula- en mesheftenvisserij) en Toegangbeperkend Besluit Noordzeekustzone [...]"

"Het Vibeg-akkoord is een belangrijk kader voor deze visserij." [...]"

"Het aantal Nb-wetvergunningen voor het vissen met vistuigen geschikt voor het vangen van schelpdieren wordt niet uitgebreid. De vergunninghouders vissen op basis van een visplan, waarin wordt aangegeven hoeveel en op welke wijze wordt gevestigd. [...] Het ministerie van EZ heeft een Toegangbeperkend Besluit ex artikel 20 Nb-wetgenomen [...] met betrekking tot de Noordzeekustzone."

Natura 2000 beheerplan Voordelta⁶

Schelpdiervisserij is ingedeeld in categorie 3 "Vergunningplichtige activiteiten die (afzonderlijk) vergunningplichtig blijven."

Aan de bestaande schelpdiervisserij in de Voordelta zijn voorwaarden gesteld:

"Toegestaan in bodembeschermingsgebied mits toepassing Nbwet procedure;

Niet toegestaan in rustgebieden; Toegestaan in de rest van de Voordelta mits toepassing Nbwet procedure".

Bodembeschermingsgebied

Doel van het bodembeschermingsgebied is om de groei van bodemdieren en kleine vis, die het voedsel vormen voor beschermde vogels en zeehonden, te verbeteren. Om dat doel te bereiken gelden in het bodembeschermingsgebied beperkingen voor (ernstige) verstoringen van de zeebodem.

Verschillende vormen van visserij, waarvan enkele onder vrijstellingsvoorwaarden voor Nb-wet vergunningplicht dan wel vergunningvoorschriften in verleende of te verlenen Nb-wet vergunningen kunnen in beginsel in het bodembeschermingsgebied blijven plaatsvinden

Schelpdiervisserij

⁶ Ministerie van infrastructuur en Milieu. Rijkswaterstaat (september 2015). Beheerplan september 2015 Natura 2000 Voordelta 2015-2021.

"Schelpdiervisserij in de Voordelta is verboden in de rustgebieden. De visserij op *Spisula* is gedurende de looptijd van dit beheerplan in de gehele Voordelta niet toegestaan. Schelpdiervisserij op andere schelpdieren kan buiten de rustgebieden worden toegestaan door het bevoegd gezag als:

- Er een vergunningenprocedure is doorlopen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 waarbij eventuele voorschriften aan een Nb-wet vergunning zijn gekoppeld die ervoor zorgen dat verslechtering van leefgebieden en habitattypen en/of significante verstoring van soorten niet plaatsvindt;
- In de Nb-wet vergunning wordt opgenomen dat de vissersvaartuigen beschikken over operationele volgapparatuur (AIS) en hebben deze permanent aanstaan tijdens het varen en vissen, ten behoeve van de handhaving."

Schelpdiervisserij in de rustgebieden

Activiteit	Hinderplaat	Bollen van de Ooster ⁷	Bollen van het Nieuwe Zand ⁸	Slikken van Voorne	Middelplaat ⁹
Schelpdiervisserij	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee

"In de vergunningenprocedure wordt expliciet rekening gehouden met de essentiële rol die schelpdieren (mossels, kokkels, *Ensis*) spelen in de voedselvoorziening van Zwarte zee-eend, Topper, Brilduiker en Eider [...]. Soorten waarvan het doelbereik overwegend ongunstig is en dat waarschijnlijk wordt veroorzaakt door gebrek aan voldoende kwaliteit leefgebied (voldoende voedsel in combinatie met rust). Naast het belang van schelpdieren als voedselbron voor deze schelpdier etende vogels dient bovendien rekening gehouden te worden met het feit dat deze organismen (met name kokkels, mosselen[...] en *Spisula*) belangrijk zijn voor de kwaliteit van het habitatype H1110 [....]."

Natura 2000 beheerplan Vlake van de Raan¹⁰

"Bijlage 3.1 Generieke visserijvoorwaarden Vlake van de Raan

1. Het is niet toegestaan afval of materialen in het gebied achter te laten.
Restafval (bijvoorbeeld losgesneden touw) moet worden opgevangen en niet in het water terecht komen;
2. Wanneer tijdens de visactiviteiten beschermde soorten van de Rivierprik, Zeeprik of Fint worden gevangen, moeten deze direct worden teruggezet. Het

⁷ In de zomer: het oppervlak zomerrustgebied. In de winter: het oppervlak zomer- en winterrustgebied samen.

⁸ Rustgebied Bollen van het Nieuwe Zand is alleen rustgebied in de winterperiode.

⁹ In de zomer: het oppervlak zomerrustgebied. In de winter: het oppervlak zomer- en winterrustgebied samen.

¹⁰ Rijkswaterstaat i.s.m. ministerie van Economische Zaken (maart 2016). Natura 2000 Vlake van de Raan. Beheerplan maart 2016.

is niet toegestaan vissen van deze soorten ter bestudering mee te nemen aan boord [..].”

Toetsingskader bordenvisserij, schelpdiervisserij en visserij met pulstuig

“De Ensisvisserij heeft een klein effect op de kwaliteit van het habitattypen ‘permanent overstroomde zandbanken’ door verstoring van de bodemstructuur en de structuur van soortensamenstelling en leeftijdsopbouw van de levensgemeenschappen”[..]

“Gezien de aard van deze activiteiten wordt de toetsing toegespitst op het uitsluiten van mogelijke verstoring van het bodemhabitat en leefgebied van trekvisserij.”

Schelpdiervisserij

“Het aantal visserijvergunningen voor het vissen met vistuigen dat geschikt is voor het vangen van schelpdieren wordt niet uitgebreid. De vergunninghouders vissen op basis van een visplan, waarin wordt aangegeven hoeveel en op welke wijze wordt gevestigd.”

Natura 2000 beheerplan Westerschelde & Saeftinghe¹¹

In het Beheerplan Westerschelde & Saeftinghe wordt geen aandacht besteed aan Ensisvisserij. Het algemene toetsingskader voor nieuwe activiteiten is wel aan de orde.

“4.4 Activiteiten die (afzonderlijk) vergunningplichtig blijven

[...] Het bevoegd gezag gebruikt onder andere het beheerplan (Algemeen deel en gebiedsdelen) als toetsingskader om vergunningaanvragen te beoordelen. Nieuwe activiteiten moeten de Nb-wet vergunningprocedure in zijn geheel doorlopen.”

“5.3 Toetsingskader voor toekomstige activiteiten

Bestaande en nieuwe activiteiten die niet in het beheerplan zijn beschreven, kunnen mogelijk vergunningplichtig zijn in het kader van de Natuurbeschermingswet. Of een activiteit ook daadwerkelijk Nb-wet vergunningplichtig is, hangt af van de mogelijke effecten. Deze mogelijke effecten hangen samen met de aard en omvang van de activiteit, met de tijdsduur, de locatie en de periode. Bij de toetsing moet eveneens rekening worden gehouden met ecologische functies buiten het gebied zoals rustgebied, foerageergebied en verbindingzones.”

¹¹ Ministerie van Infrastructuur en Milieu | Rijkswaterstaat (20 juni 2016). Natura 2000 Beheerplan Deltawateren 2016-2022, Westerschelde & Saeftinghe.

4 INHOUDELIJKE BEOORDELING

4.1 Afbakening

Gebied

De aangevraagde activiteiten vinden plaats in en nabij de Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone, Voordelta, Vlake van de Raan, en Westerschelde & Saefthinghe. De locatie in het laatste Natura 2000-gebied is door de aanvrager gedefinieerd als: "Westerscheldemonding (buiten het Westerschelde estuarium) ten westen van de lijn Vlissingen-Breskens." In de aanvulling op de aanvraag en de PB is het plangebied nader afgebakend. In paragraaf 3.4 van de PB staat: "De 'scope' van het getoetste binnen deze passende beoordeling beoordeelde activiteit betreft dan ook uitsluitend de visserij in voor de Ensisvisserij op dit moment opengestelde gebieden." In hoofdstuk 2 van de PB zijn de vigerende toegangbeperkende besluiten genoemd.

Aantal visvergunningen

Het aantal visvergunningen wordt niet uitgebreid. In de onderhavige Wn-vergunningaanvraag voor Ensisvisserij zijn 4 vaartuigen betrokken. In de Natuurbeschermingswet vergunning 2014-2018 ging het nog om maximaal 8 vaartuigen. Op één van de vaartuigen zal gebruik gemaakt worden van de mogelijkheid (besluit van 28 augustus 2018) om met twee viskorren te vissen indien er op het vaartuig ook twee visvergunningen zijn geplaatst. In de PB is er dan ook uitgegaan van 4 op Ensis vissende vaartuigen waarbij sprake is van 5 viskorren en 5 actieve visvergunningen.

Instandhoudingsdoelen

De instandhoudingsdoelen van de aangewezen habitatrichtlijntypen en – soorten en Vogelrichtlijnsoorten waarvoor de Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone, Voordelta, Vlake van de Raan en Westerschelde & Saefthinghe zijn aangewezen staan op de website www.rijksoverheid.nl/Inv ('Onderwerpen' > 'Natuur en Biodiversiteit' > 'Natura 2000').

In de PB zijn voor de Noordzeekustzone, Voordelta, en Westerschelde & Saefthinghe ook de recente wijzigingen meegenomen van het Ontwerpwijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden.¹²

Afbakening effecten

In bijgaande tabel uit het PB zijn de mogelijke effecten beoordeeld op relevantie.

¹² Staatscourant 5 maart 2018, nr. 12368.

Abiotische effecten	effect op habitattypen/soorten	Relevantie
1. Bodemberoering	kwaliteit habitattypen H1110B	+
	kwaliteit habitatype H1130	-
	Schelpdier etende eenden – indirect effect	+
	habitatsoorten vissen – indirect effect	-
	beschermde visetende vogelsoorten – indirect effect	-
	bruinvis en zeehonden – indirect effect	-
2. sterfte van bodemdieren en vissen door vangst	kwaliteit habitattypen H1110B	+
	schelpdier etende vogels – direct effect	+
	habitatsoorten vissen – direct effect	-
	visetende vogels – indirect effect	-
	bruinvis en zeehonden – indirect effect	-
3. verstoring (visueel)	beschermde vogelsoorten – direct effect	+
	bruinvis en zeehonden – direct effect	-
4. verstoring (geluid boven water)	beschermde vogelsoorten – direct effect	-
	Bruinvis en zeehonden – direct effect	-
5. verstoring (geluid onder water)	kwaliteit habitattypen (typische soorten vissen)	-
	habitatsoorten vissen – direct effect	-
	bruinvis en zeehonden – direct effect	-
6. verandering concentraties door emissies	kwaliteit habitattypen H1110B (en H1130)	-
	habitatsoorten vissen – direct en indirect effect	-
	beschermde vogelsoorten – indirect effect	-
	Bruinvis en zeehonden – direct en indirect effect	-

Tabel. Relevantie van mogelijke effecten van Ensisvisserij op habitats en soorten; +: het effect is nader onderzocht; -: het effect is 0 of verwaarloosbaar en is niet nader onderzocht.

Conclusie afbakening

Ik ben van oordeel dat de afbakening van het gebied, gevolgen en natuurwaarden dat door de aangevraagde activiteit beïnvloed zou kunnen worden in de PB over het algemeen op een juiste wijze heeft plaatsgevonden.

4.2 Mogelijke effecten en mitigatie

4.2.1 Typen gevolgen

Ten behoeve van de beoordeling van de gevolgen is in de PB geïnventariseerd welke in redelijkheid denkbare typen gevolgen nader onderzocht moeten worden. Dit betreft:

- Gevolgen van bodemberoering op kwaliteit habitatype H1110B Permanent overstromde zandbanken (*Noordzeekustzone*);
- indirecte gevolgen van bodemberoering op voedsel schelpdier etende eenden A062 Toppereend, A063 Eidereend, A065 Zwarte zee-eend;
- gevolgen van sterfte van bodemdieren door (bij)vangst op kwaliteit habitatype H1110B;
- directe gevolgen van sterfte van bodemdieren door (bij)vangst op voedselbeschikbaarheid schelpdier etende vogels A062 Toppereend, A063 Eidereend, A065 Zwarte zee-eend;
- directe gevolgen van verstoring (visueel) op beschermde vogelsoorten (open water).

In de paragrafen 4.2.2 tot en met 4.2.5. zijn de effecten besproken per Natura 2000-gebied.

4.2.2 *Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone, Voordelta, Vlakte van de Raan, Westerschelde en Saeftinghe*

Habitatype H1110B Permanent overstromde zandbanken, Noordzee-kustzone
Een significant negatief effect van Ensisvisserij op de kwaliteit van habitatype H1110B is volgens de PB uit te sluiten. Maar in de PB (tabellen 17-20) is ook gesignaleerd dat er op sommige afzonderlijke kwaliteitsaspecten een verslechtering (niet significant) niet op voorhand kan worden uitgesloten. Dit betreft aspecten van : "Overige kenmerken goede structuur en functie" van het habitatype. Dit betekent volgens paragraaf 12.3 van de PB dat het resteffect van bodemberoering op habitatype H1110B beoordeeld moet worden op cumulatie met andere (rest)effecten. Ik neem die conclusie over en verwijs voor de cumulatietoets naar paragraaf 4.2.5 hierna.

Vogelrichtlijnsoorten (Noordzeekustzone, Voordelta) *- Niet-Broedvogels*

Een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van Topper, Eidereend en Zwarte zee-eend van de Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone en Voordelta is volgens de PB uit te sluiten. Maar in de PB (tabellen 17 en 18) is ook gesignaleerd dat voor de kwaliteit van het leefgebied van de Zwarte zee-eend

een verslechtering (niet significant) niet op voorhand kan worden uitgesloten. Dit betekent volgens paragraaf 12.3 van de PB dat de resteffecten van de vangst van Ensis op het voedselaanbod, en het effect van verstoring beoordeeld moet worden op cumulatie met andere (rest)effecten. Ik neem die conclusie over en verwijst voor de cumulatietoets naar paragraaf 4.2.5 hierna. Generieke visserijvoorwaarden uit het Beheerplan Noordzeekustzone zijn als mitigerende maatregelen tegen verstoring overgenomen in de voorschriften nummer 17 en 18 bij de Nbw-vergunning en het Visplan. Het betreft respectievelijk de verlichting na zonsondergang, en een verstoringsafstand ten opzichte van groepen vogels.

Habitatrichtlijnsoorten

Een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van Bruinvis, Gewone zeehond, Grijze zeehond, Zeeprik, Rivierprik, Elft, Fint, Groenknolorchis is volgens de PB uit te sluiten. Er is geen sprake van verslechtering van leefgebied in het betreffende Natura 2000-gebied en ook geen verstoring van de soorten. Zie verder de afbakening in paragraaf 4.1 hiervoor. Over de Westerschelde & Saeftinghe wordt in de PB geconcludeerd dat rustplaatsen voor zeehonden zijn gelegen binnen het estuarium waar niet zal worden gevestigd. Ik neem voorafgaande conclusies over. In het Visplan zijn voorschriften gesteld aan de wijze van vissen, maar een beperking van de bijvangst van andere soorten dan schelpdieren ontbreekt. In de Nbw-vergunning is dan ook conform de generieke visserijvoorwaarden Vlake van de Raan een verplichting (voorschrift 16) opgenomen tot het terugzetten van beschermde vissoorten (Rivierprik, Zeeprik, Fint, Elft). Generieke visserijvoorwaarden uit het Beheerplan Noordzeekustzone zijn als mitigerende maatregelen tegen verstoring van zeehonden overgenomen in de voorschriften 17 en 18 van de Nbw-vergunning, en in het Visplan.

4.2.3 Overige effecten op Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe

Voor de beoordeling van de Ensisvisserij in de Westerscheldemonding in het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe zijn volgens de PB naast Habitattypen H1110B Permanent overstromde zandbanken, *Noordzee-kustzone* (zie paragraaf 4.3.2), het Habitattypen H1130 Estuaria, en de broedvogels Grote stern, Visdief en Dwergstern relevant. Ik deel deze conclusie. Ook H1140B Slik- en zandplaten, *Noordzee-kustzone* wordt hierna in de beoordeling meegenomen. op grond van het 'Ontwerpwijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden'.

Habitattypen H1130 Estuaria

Het effect van bodemberoering op habitattypen H1130 in N2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe is in de PB niet nader onderzocht want dit habitattypen

ligt ten oosten van de lijn Vlissingen-Breskens (de Ensisvisserij zal alleen ten westen van deze lijn plaatsvinden). Ik neem die conclusie over.

Habitatype H1140B Slik- en zandplaten, Noordzee-kustzone

In de PB wordt gesteld: "Ter plaatse van de overige in het Natura 2000-gebied Westerschelde gelegen habitattypen wordt niet door Ensisvissers gevist, omdat deze niet in de Westerscheldemonding voorkomen". Ik neem deze conclusie niet over voor het onlangs aangewezen Habitatype Slik- en zandplaten (H1140), want uit de toelichting bij de instandhoudingsdoelstelling blijkt dat het Habitatype voor komt "[...] in het westelijk deel van het Natura 2000-gebied, ten westen van de lijn Vlissingen-Breskens, aansluitend op de permanent overstromde zandbanken (H1110B) bij Vlissingen en vooral bij de Verdrongen Zwarte Polder".¹³ Slik- en zandplaten betreffen ondiepe kustgebieden die door de werking van eb en vloed droogvallen en weer onder water komen te staan. In de PB wordt over dit habitatype in de Noordzeekustzone geconcludeerd dat er niet wordt gevist omdat het te ondiep is. De Ensisvisserij vindt plaats in water dieper dan 10 meter. Ik ga er daarom van uit dat er ter plaatse van H1140B in de Westerscheldemonding ook niet zal worden gevist op Ensis.

Vogelrichtlijnsoorten

- Broedvogels

Het gebied is niet aangewezen voor Topper, Eidereend en Zwarte zee-eend (niet-broedvogels).

Een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van Grote stern, Visdief en Dwergstern is volgens de PB uit te sluiten. Er is geen sprake van verslechtering van het foerageergebied in het betreffende Natura 2000-gebied en ook geen verstoring van de soorten. Ik neem die conclusie over. Als mitigerende maatregel is in het Visplan, en in voorschrift 18 van de Nbw-vergunning een verstoringafstand opgenomen ten opzichte van groepen vogels.

4.2.4 Stikstofdepositie

Op 9 december 2018 heeft een berekening plaatsgevonden met AERIUS Calculator voor de Ensisvisserij op de Westerschelde ten westen van de lijn Vlissingen-Breskens (zie bijlage bij de Nbw-vergunning). Dat is een nieuwe activiteit¹⁴ die niet valt onder de achtergronddepositie, in tegenstelling tot wat in de PB wordt beweerd.

¹³ Ontwerp-wijzigingsbesluit aanwezige waarden Westerschelde en Saeftinghe, pagina 345.
<https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=10&id=n2k122&topic=aanwijzing>

¹⁴ Programma Aanpak Stikstof 2015-2021, pagina 29.

Uit de AERIUS -berekening is gebleken dat de depositie als gevolg van de voorgenomen activiteit 0,11 mol N/ha/jaar betreft op het PAS-gebied Manteling van Walcheren, en 0.07 mol N/ha/jaar op het PAS-gebied Kop van Schouwen. De stikstofdepositie die door de voorgenomen activiteit wordt veroorzaakt is lager dan de grenswaarde van 1 mol N/ha/jaar van het Natura 2000-gebied Manteling van Walcheren en de grenswaarde van 1 mol N/ha/jaar van het Natura 2000-gebied Kop van Schouwen. De stikstofdepositie is daarom niet vergunning plichtig.

De stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone, Voordelta en Vlake van de Raan die een gevolg is van de aanvraag valt wel binnen de achtergronddepositie bij de aanvang van de Programmatische Aanpak Stikstof want de Envisvisserij heeft reeds plaatsgevonden op basis van de NBwet-vergunning 2014-2018. De visserij in deze drie Natura 2000-gebieden zal met de aangevraagde vergunning door een kleiner aantal schepen worden uitgevoerd dan voorheen het geval was.

4.2.5 Cumulatie

Bij vergunningverlening voor een project dient een beoordeling plaats te vinden van de cumulatieve gevolgen indien het project, afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of handelingen, significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied. Vergunning kan alleen verleend worden als het project afzonderlijk of in combinatie met andere projecten geen significante gevolgen heeft.

Ik heb hiervoor reeds geconcludeerd dat de uitvoering van de voorgenomen activiteit zelfstandig beschouwd, niet kan leiden tot een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitattypen en de habitats van soorten in het betreffende Natura 2000-gebied of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

Ik concludeer dat in de aangeleverde PB een volledige en juiste cumulatie-toetsing is uitgevoerd. De uitgangspunten van de cumulatietoets zijn samengevat in paragraaf 12.1 van de PB. Bij de selectie van projecten in de cumulatietoets is gebruik gemaakt van het "Overzicht van conclusies van cumulerende effecten van activiteiten en overige factoren op de instandhoudingsdoelstellingen van de Noordzeekustzone, met een doelrealisatie van (waarschijnlijk) niet of onduidelijk" uit het N2000-beheerplan Noordzeekustzone.¹⁵ Het resteffect van vergund gebruik

¹⁵ Ministerie van Infrastructuur en Milieu (juli 2016). Rijkswaterstaat Zee en Delta. Natura 2000-beheerplan Noordzeekustzone, periode 2016-2022, Tabel B5.1 pagina 231.

en niet-vergund gebruik van mesheftvisserij op H1110B, Topper, Eider en Zwarte zee-eend wordt verwaarloosbaar geacht. Cumulatie van rest resteffecten op H1110B en Topper, Eider en Zwarte zee-eend, van garnalenvisserij, boomkorvisserij, spisulavisserij, zandsuppleties en schelpenwinning wordt niet verwacht.

5 CONCLUSIE VERGUNNINGVERLENING

Met de door u uitgevoerde PB als bedoeld in artikel 2.8, lid 1, van de Wnb / V-toets is de zekerheid verkregen dat met het uitvoeren van de aangevraagde activiteit, rekening houdend met de relevante instandhoudingsdoelstellingen en met inachtneming van de in de vergunning en het Visplan opgenomen voorschriften, waaronder mitigerende maatregelen, geen aantasting zal optreden van de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone, Voordelta, Vlake van de Raan, Westerschelde & Saeftinghe, Manteling van Walcheren en Kop van Schouwen.

Op grond van het bovenstaande ben ik van mening dat de gevraagde vergunning, onder de opgenomen voorschriften en beperkingen, kan worden verleend.